

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 59; 109–117 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.59.13948>

УДК 070:316.774:008:32.019.5

СУЧАСНІ МЕДІА ЯК СУБ'ЄКТ І ОБ'ЄКТ «ЦИВІЛІЗАЦІЇ ВИДОВИЩА» МАРІО ВАРГАСА ЛЬЙОСИ

Тарас Лильо

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: taras.lylo@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1673-6648>

У статті проаналізовано основні есе Маріо Варгаса Льюси, в яких автор розкриває призначення медіа та їхнє значення в утвердженні «цивілізації видовища». Особливий акцент зроблено на тому, чи медіа є винуватцями маргіналізації високої культури, чи жертвами цієї культурної маргіналізації, а також на ймовірних наслідках цього процесу для свободи у країнах Заходу.

Ключові слова: цивілізація видовищ, баналізація культури, медіа, свобода, розвага.

Постановка проблеми. Коли перуанський письменник і критик Хуліо Ортега називав творчість Маріо Варгаса Льюси (1936-2025) «археологією зла»¹ (ісп. «una arqueología del mal»), то мав на увазі передовсім його романи, в яких автор розвінчував диктаторів, помсту, брехню, ницість, напади на свободу. Однак і як невтомний репортер, радіокореспондент, а особливо як автор есе на сторінках іспанської газети «El País» Льюса був не менш безкомпромісний у бажанні називати речі своїми іменами й шукати джерела опору злу. У цьому контексті варто пригадати хоча б його «Трагедію України» – есе-відгук на книжку Енн Епплбом «Червоний голод. Війна Сталіна проти України». У ньому Льюса говорить про «апокаліптичний вимір»² Голодомору 1932-1933 років в Україні. Згодом він назве Путіна «кровожерливим диктатором... з очевидними симптомами божевілья»³. У згаданому есе автор припускає, що від голоду померло щонайменше п'ять мільйонів українців і зауважує, що у фальсифікації даних про кількість жертв сталінської політики брала участь не лише комуністична преса, а й медіа країн Заходу – «через таких боягузливих і продажних

¹ Campo del Á. E. (2025), “Farewell to Mario Vargas Llosa, the end of an era for Latin America’s literary luminaries”, *The Conversation*, Apr. 14. URL: <https://theconversation.com/farewell-to-mario-vargas-llosa-the-end-of-an-era-for-latin-americas-literary-luminaries-254509> (accessed 04 January 2026).

² Vargas Llosa M. (2019), “La tragedia de Ucrania”, *El País*, March 3. URL: https://elpais.com/elpais/2019/03/01/opinion/1551443408_464331.html (accessed 29 December 2025).

³ Варгас Льюса, М. (2022), «Путін – диктатор, кровожерливий», *Infobae*, Abr. 17. URL: <https://www.infobae.com/ua/2022/04/17/mario-vargas-llosa-putin-is-a-dictator-bloodthirsty/>, (accessed 27 December 2025).

журналістів, як огидний Волтер Дюранті, який в ті роки був кореспондентом «New York Times» і якого Сталін підкупив будинками й банкетами, і той, аби віддячитись, у своїх статтях, здавалося, написаних сучасним Понтієм Пилатом, представляв панораму нормального стану і спростовував перебільшення деяких свідчень, які доходили за кордон, про те, що справді відбувається в СРСР, а особливо в Україні»⁴.

Впродовж останнього періоду творчості Маріо Варгаса Льяоси безпринципність, значення і призначення журналістики посідали важливе місце, особливо в контексті «цивілізації видовищ», якій письменник присвятив окрему працю. Він побоювався, що медіа стануть розвагою задля виживання журналістів поміж втраченої здатності читача знаходити час для осмислення корисних, але довгих текстів. Якісну журналістику Льяоса ставив поряд зі своїми романами, зазначаючи, що її з літературою поєднує однакова мета – надавати правдиву інформацію, а різнить «обмеженість журналістики реальним світом»⁵. Саме ці погляди на медіа в контексті згаданої «цивілізації видовищ» є предметом пропонованого у цій статті дослідження, а об'єктом – праця «Цивілізація видовища» й есе (на тему медіа) Маріо Варгаса Льяоси, які були публіковані на сторінках іспанської газети «El País».

Цивілізація видовищ. За Льяосою⁶ «цивілізація видовища» (ісп. *la civilización del espectáculo*) – це світ, в якому найбільше значення має розвага, характерні для загалу прагнення добре проводити час, уникати нудьги, а повагу сучасників викликають уже не ідеї, бездоганні манери, інтелектуальна відвага чи досягнення в галузі науки, суспільства або культури, а вміння привертати увагу та з'являтися на перших шпальтах газет, незалежно від того, чи єдиною заслугою цих «героїв» є кількість забитих м'ячів, витрачені на пишні бенкети мільйони, чи спричинені цим скандали.

Наслідком такого зміщення пріоритетів є баналізація культури, повсюдна легковажність і домінування безвідповідальної журналістики, що покладається на плітки. Основою для таких змін стало, по-перше, економічне зростання на повоєнному Заході і, як наслідок, збільшення добробуту громадян, їхнього вільного часу, чим одразу скористалася індустрія розваг. По-друге, демократизація культури, її доступність. Льяоса вважає, що ця загалом позитивна філософія мала небажаний ефект: тривіалізацію і знецінення культурного життя, догоджання більшості на шкоду якості, що призвело до маргіналізації високої культури, яка за своєю суттю є справою меншості через свою складність та герметичний характер. «Культуру сьогодні почали трактувати лише в її антропологічному визначенні, тобто як усі без винятку прояви суспільного життя... Коли уявлення про культуру перетворюється на такий сплав, її неминуче починають сприймати лише як приємне проведення часу. Безумовно, культура може приносити задоволення, але якщо вона не є чимось великим, тоді сама ідея спотворюється і знецінюється: все, що входить у поняття культури стає однаковим і рівноцінним; опера Верді, філософія Канта, концерт Rolling Stones та вистава Cirque du Soleil мають однакову вартість»⁷. Для Маріо Варгаса Льяоси та-

⁴ Vargas Llosa M. (2019), «La tragedia de Ucrania», *El País*, March 3. URL: https://elpais.com/elpais/2019/03/01/opinion/1551443408_464331.html (accessed 29 December 2025).

⁵ Wiles, A. (2010), «Mario Vargas Llosa and the relationship between politics and journalism», *Sounds and Colours*, Sept.10. URL: <https://soundsandcolours.com/articles/peru/mario-vargas-llosa-and-the-relationship-between-politics-and-journalism-2031/>, (accessed 15 Desember 2025).

⁶ Vargas Llosa M. (2013), *La civilización del espectáculo*, Alfaguara, Madrid, 232 p.

⁷ Там само, с. 177.

кий поворот мав радикальне значення: якщо у минулому культура була своєрідною совістю, яка заважала нам відвернутися від реальності, то тепер вона діє як механізм для відволікання та розваг.

Це «згасання культури» Льюїса також вважав наслідком великої технологічної революції в комунікації, яка й спричинила фривольність і баналізацію культури – культуру без суті, без ідей, на зміну якій сучасна цивілізація видовищ пропонує відео- чи телеобрази. «Книжку замінив екран. Результатом усього цього є те, що ми маємо демократичну культуру, тому що вона охоплює величезні верстви суспільства. Але те, що вона представляє, є поверховим, фривольним і банальним порівняно з тим, якою була культура в минулому»⁸. Для Льюїса ідеї важливіші за образи, бо просякнуте й освічене лише образами суспільство легко вражає маніпулятивний популізм. Для письменника заміна образів ідеями означає захист демократичних цінностей від фейкових новин, які пов'язані з домінуванням відеообразів у нашій культурі. Своє «Коротке слово про культуру» Маріо Варгас Льюїса завершує такими словами: «Я можу здатися песимістом, але маю враження, що з такою великою безвідповідальністю, як наша нездоланна схильність до гри і розваг, ми зробили з культури один із тих мальовничих, однак неміцних замків, збудованих на піску, що їх руйнує перший порив вітру»⁹.

«Епоха блазнів». Головним наслідком зведення шоу-культури на престол Льюїса вважав появу на перших ролях у суспільстві блазнів. Позитивно оцінюючи це благородне ремесло чи мистецтво з огляду на його призначення в минулому, він стверджує, що «коли суспільство, одержиме виставами і потребою розважатися, що є його основною ціллю, чинить тиск, який формує і потроху перетворює на штурків його політиків, інтелектуалів, митців, журналістів... Через такі шоу багато що починає руйнуватися – наприклад, межі між правдою і брехнею, моральні цінності, мистецькі форми, природа інституцій і, звісно, політичне життя»¹⁰.

Характерно, що констатуючи безвідповідальність медіа, які тиражують скандальні образи заради розваги й високих рейтингів, Льюїса пропонує розділити відповідальність за «цивілізацію видовищ» зі споживачем інформації, який вимагає «новин, які виходили б за межі буденності, порушували щоденну рутину, які дивували б і бентежили, скандалізували, лякали і – головне – відволікали і розважали»¹¹. Він вважає, що для того, щоби мати право на існування і процвітання, засоби масової інформації тепер мусять не повідомляти новини, а показувати шоу, давати відомості, які через свою тональність, гумор, незвичайний, жорстоко-реалістичний, вульгарний стиль схожі на реаліті-шоу, де правда і брехня переплутані так само, як і в белетристиці.

⁸ Hurowitz, R. (2025), "Our conversation with Mario Vargas Llosa", *Octavian*, Apr. 15, URL: <https://octavian.substack.com/p/our-conversation-with-mario-vargas> (accessed 17 December 2025).

⁹ Варгас Льюїса, Маріо (2017), «Коротке слово про культуру», *Збруч*, 5 трав. URL: <https://zbruc.eu/node/65602> (останній перегляд 14 грудня 2025).

¹⁰ Варгас Льюїса, Маріо (2017), «Епоха штуркарів», *Збруч*, 13 лип. URL: <https://zbruc.eu/node/68366> (останній перегляд 19 грудня 2025).

¹¹ Там само, с. 114.

У есе «Епоха шукачів»¹² Маріо Варгас Льюса згадує про маловідомого протестантського пастора Террі Джонса із Гейнсвілла (у штаті Флорида його парафія налічувала лише пів сотні вірян), який після розтиражованого в медіа наміру відзначити річницю терактів «Аль-Каїди» 11 вересня спаленням кількох примірників Корану перетворився на світову знаменитість, що ледь не спровокувала щонайменше серію нових терактів. Для автора це найбільш красномовний приклад шоу-цивілізації, відповідальність за яку він пропонує розділити кожному: «Джонс може бути фанатиком, божевільним чи попросту паяцом. Проте в кожному разі потрібно чітко усвідомлювати, що він діяв не сам. Ми всі були його співниками»¹³.

Відповідальність журналістики. У своїх есе Льюса шукає відповіді на питання, чи медіа брали участь у створенні цивілізації видовищ, а чи є її жертвою. Однак у цьому контексті Льюса все-таки більше акцентує на участі у згаданій цивілізації розваг саме журналістів, адже такі як пастор Джонс отримали шанс в результаті безпосередньої участі журналістів у розмиванні традиційної межі між серйозною журналістикою і тою, яка спрагла на сенсації, а також внаслідок перевороту у сфері інформації: «Новини стають важливими чи другорядними не через економічну, політичну, культурну чи громадську цінність, а насамперед тому, що вони нові, незвичайні, скандальні та видовищні. Без будь-якого свідомого наміру сьогоднішня журналістика, наслідуючи панівний культурний напрям, прагне подавати інформацію в цікавій формі, що неминуче веде до того, що преса через поступову трансформацію свого традиційного призначення стає приємною, несерйозною, поверховою та розважальною»¹⁴. Вина журналістики полягає зокрема у тому, що, як стверджує Льюса, перетворюючи інформацію на форму розваги, ми тим самим узаконюємо те, що раніше знаходило прихисток у маргінальних та майже підпільних виданнях: скандали, розголошення таємниць, плітки, порушення права на приватне життя, а у найгірших випадках – брехня та наклеп. «Задовольняючи вимоги своєї публіки, преса, сама того не бажаючи, більше за інших сприяє формуванню цієї «несерйозної» цивілізації, яка наділила легковажність найвищим статусом, який колись мали ідеї та творчість»¹⁵.

Для ілюстрації викривлених пріоритетів сучасних медіа Льюса звертається до однієї з останніх статей аргентинського письменника і журналіста Томаса Елоя Мартінеса «Жодного співчуття для Інгрід та Клари». У ній автор різко розкритикував жовту пресу за набір запитань до цих двох колумбійських жінок, яких щойно звільнили з шестирічного полону ліворадикального екстремістського угруповання ФАКР. Усі запитання зводилися до того, чи полонених гвалтували, чи вони бачили, як гвалтували інших бранок, чи намагалася Клара Рохас втопити дитину, котру народила від одного з партизанів. На думку Мартінеса, така журналістика насильно перетворює жертв на частину видовища, що має задовольнити викривлену цікавість споживачів інформації. «Ця жага до скандалу, сенсаційних подробиць і легковажно-

¹² Vargas Llosa, M. (2010), "La era del bufón", *El País*, Sept. 19, URL: https://elpais.com/diario/2010/09/19/opinion/1284847214_850215.html (accessed 5 Enero 2026).

¹³ Варгас Льюса, Маріо (2017), «Епоха шукачів», *Збруч*, 13 лип. URL: <https://zbruc.eu/node/68366> (останній перегляд 19 грудня 2025).

¹⁴ Vargas Llosa M. (2013), *La civilización del espectáculo*, Alfaguara, Madrid, 232 p.

¹⁵ Там само, с. 202.

сті – саме те, що зумовлює культурний тон нашого часу і створює нагальну потребу, яку має задовольняти вся преса – від серйозних видань до найбезсовісніших і найскандальніших»¹⁶. Такі медіа, за Льюїсою, перетворюють нас усіх на вуайеристів, а весь світ – на один величезний театр, або, точніше, на фільм. Маріо Варгас Льюїса не вважає таку поведінку медіа безпрецедентною, адже завжди існувала журналістика, яка підживлювалася з каналізаційної труби, але вона завжди була на маргінесі основної культури та пов'язаних з нею цінностей. Проблема у тому, що сьогодні такі медіа користають з прав, які закріплені в сучасній системі цінностей. У цьому контексті Льюїса не застосовує тотального підходу, тобто не виступає проти свободи, а протестує проти збоченого виродження, яке, коли його не зупинити, загрожує цю свободу знищити. Він протестує проти прийнятного для ЗМІ в усьому світі підходу, суть якого полягає у тому, що вартість переданої інформації залежить від масштабу скандалу, який вона може викликати, й застережливо іронізує: «Оскільки ми маємо справу з майже загальним визнанням права на втручання в приватне життя, мені цікаво, скільки часу мине, поки ЗМІ почнуть розважати знудьговану аудиторію сценами згвалтувань, тортур і вбивств, що відбуваються на наших очах?»¹⁷.

Загрози свободі. Проблема полягає ще й у тому, що суспільство щоразу вимагає більшого видовища, а це змушує медіа ігнорувати справжню, важливу інформацію, шукаючи резонансні теми. Таким чином, «одне з найбільших досягнень цивілізації – свободу слова та безперешкодне вираження власної думки – тепер використовують як привід, гарантію безкарності та виправдання порушення приватного життя людей, наклепів, пліток і схожих вчинків, на яких спеціалізується бульварна преса»¹⁸. Льюїса звертає увагу й на медіатизацію політики, тобто на підпорядкування політики сучасним медіапріоритетам, тобто усьому, що розважає. Тому виборчі кампанії та мітинги все рідше стають ареною протистояння різних ідей та політичних програм, а все більше перетворюються на медіаперформанси – видовища, під час яких кандидати та політичні партії намагаються спокусити, розбурхати та апелювати до найпримітивніших інстинктів виборців. «Легковажність і снобізм переважають, і куди б ми не глянули, поширюються нові форми глупоти та марновірства. Ось так ми зайшли в глухий кут, точніше, багато суспільних груп, які – за іронією долі – досягли найвищого рівня цивілізації завдяки культурі свободи, насолоджуються найкращими системами освіти, найбільшою безпекою та мають найбільше вільного часу»¹⁹.

Як ліберал, Льюїса вважає неприпустимим обмежувати свободу слова чи забороняти певні публікації у бульварних медіа, що було б рівнозначним запровадженню цензури і мало б трагічні наслідки для демократії, а для інформаційної сфери вони б стали більш фатальними, ніж її тривіалізація. Недоцільність таких заходів для нього зумовлена тим, що «джерело зла лежить не в механізмах, а в самій культурі, яка зробила розваги найвищою цінністю свого існування і на вівтар якої можна, без сумніву, принести в жертву такі старомодні цінності, як порядність, хороші манери, етичні якості та особисті права»²⁰. Водночас Льюїса застерігає, що межі цієї свободи-при-

¹⁶ Там само, с. 95.

¹⁷ Там само, с. 68.

¹⁸ Там само, с. 69.

¹⁹ Там само, с. 43.

²⁰ Там само, с. 37.

вілею можуть розширитися настільки, що заперечуватимуть саму свободу. Окрім того, він вважає, що жовта преса відіграла значну роль в утвердженні диктатури Фухіморі, під час якої влада використовувала сенсаційну пресу для залякування опозиції, погрожуючи її представникам публікацією скандальної інформації про начебто їхнє приватне життя, а реально йшлося про вигадки, наклепи, щоб очорнити та дискредитувати опозиціонерів. Лйоса зобразив цю проблему в романі «П'ять кутів»²¹. Під час вручення найстарішої міжнародної журналістської нагороди – премії Кабота – він заявив, що «журналістика інформативна чи така, що ґрунтується на думках, – є найбільшим гарантом свободи, найкращим інструментом, який має суспільство, щоб викривати те, що зазнає невдач, сприяти справедливості та зміцнювати демократію»²². Найкращим детектором таких можливостей вільного слова, на думку перуанського письменника, є реакція тоталітарних режимів на волелюбних письменників і журналістів. У статті під промовистою назвою «Писане слово має особливу відповідальність»²³ він пропонує подивитися на злочинну кліку, яка править Нігерією та стратила Кена Саро-Віву; на тих, хто переслідував Тасліму Насрін у Бангладеші; на імамів, які оголосили фетву стосовно Салмана Рушді; на мусульманських фундаменталістів у Алжирі, які перерізали горло десяткам журналістів, письменників і театралів; на тих у Каїрі, хто фінансував напад, який міг коштувати життя Нагіба Махфуза; і на всі ті режими в Північній Кореї, Кубі, Китаї, Лаосі, Бірмі та інших країнах, де панує цензура, а в'язниці повні письменників. Маріо Варгаса Лйоса бентежила також сповідувана ЗМІ втеча від реальності у напрямку розваг. Він вважав, що це може спричинити зневіру громадянина, звільнити його від будь-якої відповідальності за реальний стан у суспільстві й утвердити переконання, що втручання в історію, сценарій якої вже написаний, поза межами його можливостей. «На цьому шляху ми цілком можемо скотитися у світ, де немає громадян, а лише глядачі, у світ, де, хоча формальна демократія може бути збережена, ми погодимося з тією летаргією, яку прагнуть утвердити диктатури»²⁴. На думку письменника, цю небезпеку посилює передовсім аудіовізуальна інформація, яка є за своєю природою швидкоплинною, ефектною, поверхневою і прирікає нас на стан пасивності, моральної нечутливості й психологічної інерції. Цей стан схожий з тим, який формується під впливом телепрограм, єдина мета яких – розважати.

Висновки. Маріо Варгас Лйоса був публічним інтелектуалом, який критично характеризував культуру нашого часу та її проникнення у медіасферу. Його спосіб пояснення глибоких понять доступною мовою та логічно зробив його одним із найвидатніших есеїстів сучасного світу. Він не толерував постмодерністський релятивізм, маргіналізацію високого мистецтва та зведення людського життя до розваги.

Різно критикуючи медіа за сприяння в утвердженні «цивілізації видовищ», Лйоса визнавав, що ЗМІ стали заручниками смаків аудиторії і, щоб вижити, вони

²¹ Vargas Llosa, M. (2016), *Cinco esquinas*, Alfaguara, Madrid, 314 p.

²² Magri, C. (2025), "Remembering Mario Vargas Llosa: A Life of Letters, Politics, and Provocation", *Columbia Global Center*, Apr. 25. URL: <https://globalcenters.columbia.edu/news/remembering-mario-vargas-llosa-life-letters-politics-and-provocation> (accessed 8 January 2026).

²³ Vargas Llosa, M. (1997), "The written word has a special responsibility", *Prospect*, May 19. URL: <https://www.prospectmagazine.co.uk/opinions/55298/mario-vargas-llosa-the-written-word-has-a-special-responsibility> (accessed 02 January 2026).

²⁴ Там само.

не можуть відкидати домінуючу культуру, що журналістика не здатна наодинці змінити цивілізацію розваг, яку вона допомогла створити і яка стала метою людського життя в країнах Заходу. Водночас в есеїстиці перуанського письменника нема відчаю, а є віра в те, що друкованим словом (в якісній літературі і журналістиці) можна протистояти негараздам, зокрема вказуючи на те, що людське життя – це не лише розваги, а й драма, страждання, тасмниця та розчарування. Автор сподівався, що завжди будуть медіа, які протистоятимуть тиску й не відмовлятимуться від традиційних принципів: серйозності, об'єктивності, точності і прихильності до правди, яка є передумовою і гарантом свободи.

P.S. У грудні 2023 року Маріо Варгас Лйоса опублікував свою останню колонку в «El País», на сторінках якої понад тридцять років друкував свої коментарі. «Талановиті журналісти шукають правди, як меч, який розсікає все. Брехати чи маніпулювати легко, але правда зрештою перемагає. Ті, хто захищає правду, служать своїм читачам та їхньому часу. Саме цього я смиренно прагнув досягти своєю колонкою «Piedra de Toque», – зазначив він, прощаючись із читачами іспанської газети.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Campo, del Á. E. (2025), “Farewell to Mario Vargas Llosa, the end of an era for Latin America’s literary luminaries”, *The Conversation*, Apr. 14. URL: <https://theconversation.com/farewell-to-mario-vargas-llosa-the-end-of-an-era-for-latin-americas-literary-luminaries-254509> (accessed 04 January 2026).
2. Hurowitz, R. (2025), “Our conversation with Mario Vargas Llosa”, *Octavian*, Apr. 15. URL: <https://octavian.substack.com/p/our-conversation-with-mario-vargas> (accessed 17 December 2025).
3. Magri, C. (2025), “Remembering Mario Vargas Llosa: A Life of Letters, Politics, and Provocation”, *Columbia Global Center*, Apr. 25. URL: <https://globalcenters.columbia.edu/news/remembering-mario-vargas-llosa-life-letters-politics-and-provocation> (accessed 8 January 2026).
4. Vargas Llosa, M. (2013), *La civilización del espectáculo*, Alfaguara, Madrid, 232 p.
5. Vargas Llosa, M. (2019), “La tragedia de Ucrania”, *El País*, March 3. URL: https://elpais.com/elpais/2019/03/01/opinion/1551443408_464331.html (accessed 29 December 2025).
6. Vargas Llosa, M. (1997), “The written word has a special responsibility”, *Prospect*, May 19. URL: <https://www.prospectmagazine.co.uk/opinions/55298/mario-vargas-llosa-the-written-word-has-a-special-responsibility> (accessed 02 January 2026).
7. Vargas Llosa, M. (2016), *Cinco esquinas*, Alfaguara, Madrid, 314 p.
8. Vargas Llosa, M. (2010) “La era del bufón”, *El País*, Sept. 19. URL: https://elpais.com/diario/2010/09/19/opinion/1284847214_850215.html (accessed 05 Enero 2026).
9. Wiles, A. (2010) “Mario Vargas Llosa and the relationship between politics and journalism”, *Sounds and Colours*, Sept. 10. URL: <https://soundsandcolours.com/articles/peru/mario-vargas-llosa-and-the-relationship-between-politics-and-journalism-2031/> (accessed 15 Desember 2025).
10. Варгас Лйоса, Маріо. (2022), «Путін – диктатор, кровожерливий», *Infobae*, Abr. 17, URL: <https://www.infobae.com/ua/2022/04/17/mario-vargas-llosa-putin-is-a-dictator-bloodthirsty/> (accessed 27 December 2025).

11. Варгас Лййоса, Маріо. (2017), «Епоха штукатурів», *Збруч*, 13 лип. URL: <https://zbruc.eu/node/68366> (останній перегляд 19 грудня 2025).
12. Варгас Лййоса, Маріо. (2017), «Коротке слово про культуру», *Збруч*, 5 трав. URL: <https://zbruc.eu/node/65602> (останній перегляд 14 грудня 2025).

REFERENCES

1. Campo, del Á. E. (2025), "Farewell to Mario Vargas Llosa, the end of an era for Latin America's literary luminaries", *The Conversation*, Apr. 14. URL: <https://theconversation.com/farewell-to-mario-vargas-llosa-the-end-of-an-era-for-latin-americas-literary-luminaries-254509> (accessed 04 January 2026).
2. Hurowitz, R. (2025), "Our conversation with Mario Vargas Llosa", *Octavian*, Apr. 15. URL: <https://octavian.substack.com/p/our-conversation-with-mario-vargas> (accessed 17 December 2025).
3. Magri, C. (2025), "Remembering Mario Vargas Llosa: A Life of Letters, Politics, and Provocation", *Columbia Global Center*, Apr. 25. URL: <https://globalcenters.columbia.edu/news/remembering-mario-vargas-llosa-life-letters-politics-and-provocation> (accessed 8 January 2026).
4. Vargas Llosa, Mario. (2017), «Epokha shtukariv», *Zbruč*, 13 lyp. URL: <https://zbruc.eu/node/68366> (ostannii perehliad 19 hrudnia 2025).
5. Vargas Llosa, Mario. (2017), «Korotke slovo pro kulturu», *Zbruč*, 5 trav. URL: <https://zbruc.eu/node/65602> (ostannii perehliad 14 hrudnia 2025).
6. Vargas Llosa, Mario. (2022), «Putin – dyktator, krovozherlyvyi», *Infobae*, Abr. 17. URL: <https://www.infobae.com/ua/2022/04/17/mario-vargas-llosa-putin-is-a-dictator-bloodthirsty/> (accessed 27 December 2025).
7. Vargas Llosa, M. (2013), *La civilización del espectáculo*, Alfaguara, Madrid, 232 p.
8. Vargas Llosa, M. (2019), "La tragedia de Ucrania", *El País*, March 3. URL: https://elpais.com/elpais/2019/03/01/opinion/1551443408_464331.html (accessed 29 December 2025).
9. Vargas Llosa, M. (1997), "The written word has a special responsibility", *Prospect*, May 19. URL: <https://www.prospectmagazine.co.uk/opinions/55298/mario-vargas-llosa-the-written-word-has-a-special-responsibility> (accessed 02 January 2026).
10. Vargas Llosa, M. (2016), *Cinco esquinas*, Alfaguara, Madrid, 314 p.
11. Vargas Llosa, M. (2010) "La era del bufón", *El País*, Sept. 19. URL: https://elpais.com/diario/2010/09/19/opinion/1284847214_850215.html (accessed 05 Enero 2026).
12. Wiles, A. (2010) "Mario Vargas Llosa and the relationship between politics and journalism", *Sounds and Colours*, Sept.10. URL: <https://soundsandcolours.com/articles/peru/mario-vargas-llosa-and-the-relationship-between-politics-and-journalism-2031/> (accessed 15 Desember 2025).

**MODERN MEDIA AS SUBJECT AND OBJECT
OF THE «CIVILIZATION OF THE SPECTACLE»
BY MARIO VARGAS LLOSA**

Taras Lylo

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*

e-mail: taras.lylo@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1673-6648>

The article analyses the essays by one of the most prominent contemporary writers and essayists, Mario Vargas Llosa, in which he explores the role of the media and their importance in the emergence of the 'civilization of the spectacle'. Particular attention is paid to whether the media are the drivers of the marginalisation of high culture or its victims, as well as to the implications of the 'civilization of the spectacle' for freedom in Western societies.

The article examines the main factors behind the emergence of the civilization of the spectacle, focusing in particular on the role played by the improvement of living standards in post-war Europe, the expansion of leisure time, the democratisation of culture, and the communication revolution. It also analyses how Llosa explains the paradox whereby one of civilization's greatest achievements – freedom of speech and the unhindered expression of opinion – has come to be used as a shield for impunity and as an excuse for privacy violations, defamation, gossip, and other practices characteristic of the tabloid press.

The article also examines Mario Vargas Llosa's arguments concerning the influence of the entertainment civilization on politics and the emergence of dictatorships, as well as the reasons why the Peruvian author rejected postmodern relativism, opposed the marginalisation of high art and the reduction of human life to entertainment, and argued that the written word carries a particular responsibility and is better suited to conveying truth than audiovisual media.

Keywords: the civilization of spectacle, banalization of culture, media, freedom, entertainment.

Отримано редакцією видання / Received: 11.01.2026

Прорецензовано / Revised: 12.01.2026

Схвалено до друку / Accepted: 12.01.2026

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 04.02.2026